

De private fraudeonderzoeker

(ver)plicht tot hoor en wederhoor?

Francien Rense

SAMENVATTING De private fraudeonderzoeker krijgt er in het eindrapport van de Enquêtecommissie Bouwnijverheid genadeloos van langs. De Enquêtecommissie spreekt van de 'buitenwettelijke speurhond' die zich 'taken en bevoegdheden aanmeet welke hem wellicht niet toekomen en die opsporings- en vervolgingswerkzaamheden van overheden kunnen belemmeren'. Ze zouden zich bedienen van trucs en zouden voldoende gedetailleerde normering van hun werkzaamheden ontberen¹. Een eerste aanzet tot gedetailleerde normering voor private fraudeonderzoekers is inmiddels gedaan; het Koninklijke NIVRA heeft op 14 maart 2003 de ontwerp-richtlijn inzake persoonsgerichte accountantsonderzoeken gelanceerd². Dit artikel gaat over de toepasbaarheid van die ontwerp-richtlijn en stelt de vraag aan de orde of de daarin opgenomen verplichting tot hoor en wederhoor inderdaad een vereiste is in een fraudeonderzoek.

1 Inleiding

De ontwerp-richtlijn van het NIVRA heeft betrekking op alleen accountantsonderzoeken. Dat is het logische gevolg van het feit dat het Ontwerp is opgesteld door de beroepsorganisatie voor registeraccountants. Echter, ook de Enquêtecommissie Bouwnijverheid spreekt van (alleen) de forensische accountancy, daarmee suggererend dat alleen accountants zich bezighouden met fraudeonderzoek. Ook juristen en economen houden zich met dergelijke onderzoeken bezig, zowel in het verband van accountantskantoren als daarbuiten. Dit artikel heeft betrekking op al diegenen die zich bezighouden met fraudeonderzoeken en uit-

Mr. J.F. Rense is advocaat te Rotterdam en werkzaam bij het kantoor Leijnse Artz. Zij is gespecialiseerd in financieel en economisch (straf)recht.

drukkelijk niet alleen op de (register)accountants onder hen. Dat is van groot belang voor het gewicht dat ik in deze toeken aan de GBR-1994 en de daaraan gegeven uitleg door de Raad van Tucht. De GBR-1994 zijn niet specifiek geschreven voor fraudeonderzoeken en in ieder geval niet van toepassing op de niet-(register)accountants. Ik ben op zoek naar handvatten voor het handelen van fraudeonderzoekers, ongeacht hun aanvullende expertise als jurist, econoom, accountant, et cetera. Daar waar nodig zal van de in het kader van die expertises geldende gedragsregels moeten (en kunnen) worden afgeweken³.

Mogelijk zou de ontwerp-richtlijn als handvat kunnen gelden voor allen die zich met fraudeonderzoeken bezighouden⁴. De principiële vraag dringt zich op of het Ontwerp daarvoor geschikt is en (dus) als algemeen geldend richtsnoer zou kunnen gelden voor het handelen in fraudeonderzoeken. Nadere beschouwing en beoordeling van de inhoud van dat Ontwerp is dan nodig.

Ik bespreek in dit artikel één van mijn belangrijkste bezwaren tegen het Ontwerp, namelijk mijn bezwaar betreffende de opname van de verplichting tot hoor en wederhoor in de ontwerp-richtlijn. Ik begin met een bespreking van het beginsel van hoor en wederhoor in het Ontwerp (paragraaf 2). Daarna volgt een beschrijving van de opvatting van auteurs die de verplichting onderschrijven (paragraaf 3). Hierop geef ik mijn reactie door na een omschrijving van de rol en positie van de fraudeonderzoeker en de aard van het fraudeonderzoek (paragraaf 4) te komen tot de conclusie dat de verplichting tot hoor en wederhoor geen must is (paragraaf 5).

2 De ontwerp-richtlijn

Volgens het persbericht waarbij de ontwerp-richtlijn van het NIVRA werd gepresenteerd, is daarin het principe van hoor en wederhoor uitgewerkt voor de

verschillende stadia van onderzoek en rapportage. Die bewering is niet helemaal juist.

Opname van het principe van hoor en wederhoor impliceert tenslotte dat zowel de verplichting wordt opgenomen de betrokkene in het onderzoek de gelegenheid te bieden relevante gegevens en informatie te verstrekken (horen) als ook de verplichting de betrokkene in de gelegenheid te stellen zich uit te laten over de bevindingen in het onderzoek (wederhoor). De verplichting tot hoor ontbreekt echter in de ontwerp-richtlijn. Alleen de verplichting tot wederhoor is terug te vinden in artikel 16⁵. Belangrijker dan die tekortkoming acht ik de vraag of het principe moet worden verwerkt.

3 De verplichting tot hoor en wederhoor

In de literatuur is bepleit dat hoor en wederhoor een vereiste is in een fraudeonderzoek. Ten Wolde stelde dat het principe van hoor en wederhoor in beginsel door de fraudeonderzoeker (tevens registeraccountant) moet worden gehonoreerd. Hij noemt het *'een zorgvuldige onderzoeksmethode die de kwaliteit van het onderzoek en de daarmee samenhangende rapportages verhoogt.'* Uitzonderingen op de toepassing van het principe zijn naar zijn mening wel mogelijk⁶. Prins betoogde dat de verplichting van hoor en wederhoor voortvloeit uit de noodzaak om *'een deugdelijke grondslag te verkrijgen voor een rapportage door een (forensisch) accountant die strekt tot het rapporteren over feiten.'* In een enkel geval is een uitzondering op de regel, naar zijn mening, mogelijk⁷. Schaap bepleitte dat de fraudeonderzoeker vanwege zijn optreden als deskundige hoor en wederhoor moet toepassen⁸. De drie schrijvers stellen dus dat hoor en wederhoor in het kader van een fraudeonderzoek vereist is.

Ten Wolde en Prins redeneren voornamelijk vanuit de gevoelde noodzaak een kwalitatief hoogwaardig onderzoek te verrichten resulterend in een rapport gebaseerd op deugdelijke grondslag. Schaap redeneert meer vanuit het oogpunt van de jegens de betrokkene in acht te nemen zorgvuldigheid. Zij hebben gemeen dat cruciaal voor hun opvatting dat hoor en wederhoor vereist is, lijkt te zijn hun vooronderstellingen dat een fraudeonderzoeker uiteindelijk een oordeel velt naar aanleiding van zijn onderzoek en daarin opereert als deskundige die (volstrekt) onafhankelijk en onpartijdig is⁹.

Dezelfde vooronderstellingen worden ook gehanteerd in de ontwerp-richtlijn. Zowel uit de algemene inleiding van het NIVRA op de ontwerp-richtlijn alsmede

het in het Ontwerp opgenomen begrippenkader, volgt dat het fraudeonderzoek een onderzoek zou zijn waarbij de onderzoekers *'gegevens verzamelen, analyseren en/of verifiëren, alsmede daarover rapporteren ...'* en *'... zich in zijn rapportering tot geconstateerde feiten en voor de interpretatie daarvan relevante omstandigheden en regelgeving, alsmede conclusies daaromtrent [beperkt]...'* De fraudeonderzoeker oordeelt (concludeert) dus omtrent door hem geconstateerde feiten¹⁰. In artikel 2, 3.1 en 3.2 regelt de ontwerp-richtlijn de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de (deskundige) registeraccountant in fraudeonderzoeken.

In mijn visie zijn de vooronderstellingen zoals gehanteerd door de genoemde auteurs en binnen de ontwerp-richtlijn echter niet juist; een fundamentele vraag is onbeantwoord gebleven, terwijl beantwoording daarvan aan bevestiging van het beginsel van hoor en wederhoor vooraf behoort te gaan: wat is de precieze rol en positie van de fraudeonderzoeker en van zijn onderzoek?

4 De fraudeonderzoeker en het fraudeonderzoek

Allereerst het doel van het fraudeonderzoek. Ik ben het met het NIVRA eens dat in het fraudeonderzoek gegevens worden verzameld en geverifieerd. Ik zou daar nog aan willen toevoegen dat de gegevens welke worden verzameld, voornamelijk gegevens van financieel-economische aard zijn en voornamelijk afkomstig uit administratieve omgevingen. Daarnaast worden de gegevens inderdaad geverifieerd; het is tenslotte de bedoeling zoveel mogelijk feiten vast te stellen.

Dan de deskundigheid van de fraudeonderzoeker: die is onder meer gelegen in het bepalen en uitvoeren van (de wijze en omvang van) onderzoeken in administratieve omgevingen naar gegevens van financieel-economische aard. De deskundigheid van de fraudeonderzoeker is mede gelegen in zijn vermogen tot de verificatie van die gegevens en dus het vaststellen van feiten.

Kijkend naar het onderscheid dat in het Nederlandse recht – in het verband van de waarheidsvinding en bewijslevering – wordt gemaakt tussen de getuige en de deskundige¹¹, valt op dat de deskundigheid van de fraudeonderzoeker bestaat uit het verrichten van onderzoeken met als doel – zo zou je kunnen zeggen – het leveren van zo betrouwbaar mogelijk getuigenbewijs; als de fraudeonderzoeker zijn werk goed (deskundig) doet, is het onderzoek zo ingericht dat hij zoveel mogelijk geverifieerde gegevens en dus feiten

verzamelt en daaromtrent rapporteert. Het rapport van de fraudeonderzoeker omvat 'hetgeen hij heeft waargenomen en ondervonden' en dus een getuigenverklaring. Daar hoort dan bij dat hij geen oordelen of conclusies velt naar aanleiding van de door hem verzamelde gegevens en feiten; een getuigenverklaring bevat geen conclusies en oordelen¹².

Het vellen van oordelen en conclusies omtrent verzamelde gegevens en feiten maakt naar mijn mening overigens ook niet de kern uit van zijn expertise en behoort in mijn visie ook (daarom) niet tot zijn taak. De deskundige fraudeonderzoeker is deskundig in het doen van onderzoek en kan daarom bijvoorbeeld een oordeel vellen over (de opzet en omvang van) een onderzoek. Dát is zijn expertise. Voorzover aan de betreffende persoon ook opdracht is verstrekt een oordeel te vellen over (bijvoorbeeld) de administratieve organisatie en interne controle in de onderzochte onderneming of een juridische kwalificatie te verbinden aan het onderzochte handelen, oordeelt de betreffende persoon niet zozeer als (deskundige) fraudeonderzoeker, maar veel meer als (bijvoorbeeld) accountant of jurist. In dat oordeel is zijn deskundige hoedanigheid in mijn visie dan ook een andere dan die van fraudeonderzoeker.

Hier wijkt mijn visie belangrijk af van die van de eerdergenoemde schrijvers. Zij nemen wel als uitgangspunt dat de fraudeonderzoeker een oordeel velt over de verzamelde gegevens en feiten. Dit verschil van mening heeft belangrijke implicaties voor de verplichting tot hoor en wederhoor.

5 Hoor en wederhoor geen must

Juist omdat het fraudeonderzoek naar mijn mening niet dient ter beoordeling van gegevens en feiten, behoeft in dat onderzoek ook niet per se aan het beginsel van hoor en wederhoor gevolg te worden gegeven. Het beginsel van hoor en wederhoor is verankerd in artikel 6 lid 1 EVRM (Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden) en artikel 14 lid 1 IVBPR (Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten) en ligt besloten in de notie van een eerlijk proces¹³. Dat betekent dat het beginsel in de eerste plaats een op de (uiteindelijk en definitief) oordelende instantie (rechter) drukkende plicht impliceert; die is tenslotte verantwoordelijk voor een eerlijk proces en een eerlijk oordeel. Het betekent (daarom) niet dat de plicht ook zonder meer geldt voor een deskundige; een deskundige velt geen definitief oordeel¹⁴.

Daar komt dan nog bij dat het naar mijn mening ook

een misvatting is dat optreden van een deskundige veronderstelt dat hij altijd volstrekt onafhankelijk en onpartijdig optreedt en dus hoor en wederhoor moet toepassen. Ook hier wijkt mijn visie af van die van eerdergenoemde schrijvers.

Van een deskundige kan worden verlangd dat hij naar eigen en volgens zijn deskundigheid verantwoorde inzichten optreedt. Hij kan en moet niet vooringenomen zijn. Hij kan daarentegen wel degelijk een partijbelang dienen en daarmee rekening houden.

Dat betekent voor de deskundige fraudeonderzoeker natuurlijk niet dat hij alleen verzamelde gegevens ten faveure van zijn opdrachtgever presenteert; hij verricht namelijk een onderzoek met het doel zoveel mogelijk feiten te verzamelen. Desalniettemin staat het de fraudeonderzoeker wel vrij een onderzoek te verrichten waarin de betrokkene (nog niet) wordt gehoord of wederhoord, omdat het belang van de opdrachtgever dat vergt.

Dat ligt anders indien de fraudeonderzoeker een onderzoek verricht op verzoek van een partij die uiteindelijk een definitief oordeel velt over het onderzochte onderwerp. Dan behoort hoor en wederhoor plaats te vinden, want moet het betreffende onderzoek voldoende basis bieden voor dat oordeel en dus naar omvang niet ten nadele van één van de betrokken partijen (te) beperkt zijn. De oordelende instantie is in dat geval echter primair verantwoordelijk en moet toezien op de naleving van de verplichting van hoor en wederhoor¹⁵.

6 Conclusie

In deze visie waarin de fraudeonderzoeker op deskundige wijze onderzoek verricht, gegevens verzamelt en verifieert, maar daarover (als fraudeonderzoeker) geen oordeel velt, past wel de uitdrukkelijke en strikte voorwaarde dat de fraudeonderzoeker transparant rapporteert over de wijze en omvang van het uitgevoerde onderzoek alsmede ondervonden beperkingen relevant voor de doelstelling van zijn onderzoek; de onderzoeker verschaft op die wijze aan de gebruiker van zijn rapport inzicht in de betrouwbaarheid van de verzamelde gegevens. Zo moet uit zijn rapportage blijken of hij hoor en wederhoor toepaste, opdat zijn verzameling gegevens en feiten op waarde kan worden geschat. Er staat hem dan niets aan in de weg het onderzoek te verrichten zonder hoor en wederhoor¹⁶.

Dit alles neemt natuurlijk niet weg dat ik het met voornoemde schrijvers eens ben dat van de (deskundige) fraudeonderzoeker wel mag worden verwacht dat zijn

onderzoek van goede kwaliteit is en de uitkomsten daarvan deugdelijk onderbouwd, zoals van elke deskundige mag worden verwacht dat zijn werk naar behoren wordt uitgevoerd. Van de fraudeonderzoeker mag worden verlangd dat zijn onderzoek deugdelijk is uitgevoerd en – gezien de doelstelling van een dergelijk onderzoek – dus zoveel mogelijk betrouwbare gegevens en feiten zijn verzameld. Zoals van de accountant wordt verwacht dat zijn mededelingen omtrent de uitkomst van zijn arbeid op deugdelijke grondslag zijn gebaseerd (artikel 11 GBR)¹⁷ en elke oordelende deskundige zich rekenschap dient te geven van de onderbouwing van zijn oordeel¹⁸, dient de fraudeonderzoeker zich rekenschap te geven van de betrouwbaarheid en waarde van de door hem gepresenteerde gegevens en feiten. Natuurlijk zijn er omstandigheden te bedenken in welke de waarde van het onderzoek – want bijvoorbeeld de betrouwbaarheid van de verzamelde gegevens – aanzienlijk toeneemt indien de betrokkene wordt gehoord en wederhoord. Dat betekent naar mijn mening echter niet dat de verplichting tot hoor en wederhoor in principe behoort te gelden, maar veeleer dat onderkend moet worden dat de kwaliteit van een onderzoek naar feiten afhankelijk is van de omvang van het uitgevoerde onderzoek en de daarin gehanteerde methoden, waarin inzicht wordt verkregen door transparante rapportage.

Ik merk voor de volledigheid op dat al het voorgaande niet betekent dat ik van mening ben dat de betrokkene in het ongewisse mag worden gelaten over het onderzoek. In ieder geval dient de betrokkene na rapportage van het onderzoek en het onderwerp van onderzoek op de hoogte te worden gesteld, zodat hij, indien en wanneer geconfronteerd met de gevolgen daarvan, inzage kan verlangen in het rapport. Een dergelijk informatierecht behoort de betrokkene in mijn visie te worden gegund. Ook dat is evenwel wat anders dan het recht te worden gehoord en wederhoord in het kader van het onderzoek. ■

Literatuur

- Corstens, G.J.M., (1999), *Het Nederlandse strafprocesrecht*, Quint, Gouda.
- Geerts, P.G.F.A., (2002), onder: *Ondernemingsrecht*, 2002/32, nr. 10, pp. 309-312.
- Prins, B.M., (2000), Een kwestie van deugdelijke grondslag, in: *De Accountant*, november, pp. 124-127.
- Schaap, C.D., (2001), Tuchtrecht: (nogmaals) hoor en wederhoor, in: *De Accountant*, januari, pp. 252-255.
- Wolde, J. ten, (2000), Hoor en Wederhoor, in: *De Accountant*, juni, pp. 642-645.

Noten

- 1 Rapport 'De bouw uit de schaduw' van de Parlementaire Enquêtecommissie Bouwnijverheid, Kamerstukken 28 244, 2002/2003, nr. 5-6, pp. 170-171.
- 2 De Ontwerp-Richtlijn is te vinden op www.nivra.nl. Zo ook het persbericht d.d. 14 maart 2003 'Nieuwe richtlijn scherpt kaders aan voor fraudeonderzoek'.
- 3 Ik deel dus niet zonder meer de opvatting dat de GBR-1994 (ongewijzigd en naar huidige uitleg) van toepassing zouden (moeten) zijn op accountants in fraudeonderzoeken, zoals (bijvoorbeeld) Prins, 2000, p. 124 en ook de Raad van Tucht in de zaak Peper, 8 mei 2001, paragraaf 4.10.
- 4 Ik spreek in dit artikel van de private fraudeonderzoeker. Die term is eigenlijk onvoldoende genuanceerd en bepaald. Ik zou beter kunnen spreken van onderzoekers – niet alleen accountants – die in financieel-administratieve omgeving onderzoek verrichten naar incidenten (bv fraude). Desalniettemin, de term fraudeonderzoeker is kort en biedt een ieder op zijn minst een globaal beeld van de groep personen waarop ik doel. Om dezelfde reden spreek ik hierna van fraudeonderzoek.
- 5 Wederhoor is in de ontwerp-richtlijn gedefinieerd: '*het in de gelegenheid stellen van de betrokkene kennis te nemen van en te reageren op de bevindingen uit het onderzoek*'. Hoor definieert de ontwerp-richtlijn niet. Ik versta onder deze term: het betrekken van betrokkene in het onderzoek met de bedoeling hem de gelegenheid te bieden in het kader van het onderzoek relevante gegevens en informatie te verstrekken. Er worden verschillende definities gehanteerd; vergelijk Ten Wolde, 2000, p. 642 en Prins, 2000, p. 124.
- 6 Ten Wolde, 2000, met name p. 645.
- 7 Prins, 2000, met name p. 127. Prins onderbouwt zijn visie door te verwijzen naar enkele relevante uitspraken van de Raad van Tucht: Prins, 2000, p. 125.
- 8 Schaap, 2001, pp. 252-255.
- 9 Over de eerste veronderstelling zijn de drie schrijvers duidelijk: Ten Wolde, 2000, p. 642; Prins, 2000, p. 124 en Schaap 2001, p. 254. De tweede veronderstelling is niet altijd expliciet terug te vinden, maar lijkt mij wel degelijk – en ook aantoonbaar – aan de betogen van de schrijvers ten grondslag te liggen. Ten Wolde spreekt van de onpartijdigheid welke leidt tot de verplichting tot zorgvuldigheid die tot gevolg heeft de verplichting tot wederhoren van de betrokkene: Ten Wolde, 2000, p. 643. Prins spreekt in zijn artikel niet over onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de registeraccountant, maar stelt wel dat de registeraccountant zich dient te gedragen overeenkomstig de GBR waarin de onpartijdigheid (artikel 9) en onafhankelijkheid (artikel 24) (voor de openbare registeraccountant) is opgenomen. Hij ziet tevens geen wezenlijk verschil tussen het optreden van de registeraccountant die fraudeonderzoeken verricht en de registeraccountant sec.: Prins, 2000, p. 124. Schaap ten slotte spreekt ook uitdrukkelijk van de onafhankelijke deskundige: Schaap, 2001, p. 254.
- 10 Artikel 12 ontwerp-richtlijn. Overigens ontbreekt in dit citaat het volgende gedeelte van dit artikel waarin wordt aangegeven dat '*Hij onthoudt zich van kwalificerende oordelen van strafrechtelijke aard of anderszins over het handelen van betrokkene(n)*'. Dit gedeelte van het artikel lijkt te suggereren dat de onderzoeker zich geheel

onthoudt van oordelen. In mijn ogen is die suggestie niet terecht: weergeven van voor de interpretatie van de feiten relevante omstandigheden en regelgeving alsmede het geven van conclusies daaromtrent zal ook (ver)oordeelend (kunnen) zijn.

- 11 Vergelijk de artikelen 342, 343 en 344 lid 1 sub 2 en 4 Sv en de artikelen 163 en 198 lid 1 Rv. Getuige is degene die 'verklaart omtrent hetgeen hij zelf heeft waargenomen of ondervonden' (artikel 342 Sv) en deskundige is degene die 'verklaart omtrent het gevoelen betreffende hetgeen zijn wetenschap hem leert omtrent datgene wat aan zijn oordeel onderworpen is' (artikel 343 Sv).
- 12 Corstens, 1999, pp. 631-632. De getuige-deskundige verklaart overigens wel omtrent hetgeen door hem is waargenomen of ondervonden en omtrent hetgeen zijn wetenschap hem leert. De getuige-deskundige verbindt aan waarnemingen dus wel conclusie en oordelen, maar doet uitdrukkelijk verslag omtrent zijn waarnemingen als getuige en omtrent zijn conclusies en oordelen als deskundige.
- 13 Corstens, 1999, pp. 54-55.
- 14 EHRM 21 september 1994, Series A, nr. 294-B Fayed vs. UK en EHRM 19 maart 2002, nr. 40253/98 Text Lite. Hierover Geerts, 2002, pp. 309-312. Schaap schrijft dat het onduidelijk is of 'de eventuele en niet onomstreden indirecte horizontale werking van het EVRM' met zich brengt dat de onderzoeker het beginsel van hoor en wederhoor dient te respecteren. Wat daar ook van zij, zo schrijft hij, is het niet respecteren van het beginsel van hoor en wederhoor 'gewoonweg in strijd met het recht'. Hij gaat er dan echter wel vanuit dat de deskundige een oordeel velt en conclusies trekt en de onafhankelijke deskundige door de rechter is ingeschakeld. Schaap, met name p. 254.
- 15 Vergelijk artikel 198 lid 2 Rv.
- 16 Zie voor het belang van een heldere en duidelijk (wijze van) rapportering de Raad van Tucht in de zaak Peper, 8 mei 2001, met name de paragrafen 4.6, 4.9, 4.28-4.30 en College van Beroep voor het Bedrijfsleven in dezelfde zaak d.d. 13 juni 2002, r.o. 6.3.2, 6.3.4 en 6.5.
- 17 Vergelijk in verband met de oordelende accountant bijvoorbeeld het College van Beroep voor het Bedrijfsleven in de zaak Peper d.d. 13 juni 2002, met name r.o. 6.2.6 en 6.5. Nota bene: Juist uit artikel 11 GBR wordt voor registeraccountants (onder meer) de verplichting afgeleid in fraudeonderzoeken hoor en wederhoor toe te passen (Prins, 2000, p. 125). Nog afgezien van het feit dat naar mijn mening betwijfeld kan worden of dat artikel (rechtstreeks) geldt in het geval van een fraudeonderzoek - ik bepleit tenslotte dat de accountant in dat verband als deskundige fraudeonderzoeker optreedt en niet zozeer als accountant - is de eis wel begrijpelijk indien wordt nagelaten aan te nemen dat de onderzoeker zich dient te onthouden van oordelen. Die eis ligt echter minder voor de hand indien als uitgangspunt wordt genomen dat de fraudeonderzoeker zich onthoudt van oordelen en conclusies.
- 18 Indien en wanneer de gronden voor zijn oordeel ontbreken, kan zijn oordeel onrechtmatig zijn jegens de beoordeelde. Vergelijk de uitspraak van het Hof Arnhem naar aanleiding van de IRT-enquête en een geuit vermoeden van één van de onderzoekers opgenomen in deelrapporten: *'Hoewel B. kan worden toegegeven dat het in wezen gaat om de vraag of hij door te rapporteren zoals hij heeft gedaan (...) onzorgvuldig en dus onrechtmatig jegens S. heeft gehandeld, wel degelijk is van belang of verwijtbare betrokkenheid (in ruime zin) van S. tenminste een*

plausibele veronderstelling is, zoals B. meent. (...) Daarmee is in ieder geval achteraf zo goed als alle grand ontnomen aan de veronderstelling van witwassen zoals door B. in de deelrapporten vermeld en komt uit, dat de veronderstelling van B. speculatief van aard is. Uiteraard is het onzorgvuldig in een rapportage als de onderhavige herkenbaar een verbinding te leggen tussen een als commissaris van een vennootschap optredende gerenommeerde advocaat en de veronderstelling van een onoppassend gelegenheid bieden tot het witwassen van drugsopbrengsten, indien die veronderstelling uitsluitend speculatief van aard is.' (Gerechtshof Arnhem geciteerd in Hoge Raad 28 juni 2002, RvdW 2002/118).